

ЗАМАН

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zamankbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ПАРЛАМЕНТ

Къабартыны бла Малкъарны Россейге къошулууу - терк айныуу, алгва барыуу тутуругуу

КъМР-ни законла чыгарыуучу органында бардырылган парламент тынгылаулада Къабартыны бла Малкъарны халкъларыны кеси ыразылыкълары бла Россейге къошулганларыны жамауат-политика магъанасын сюзюлгенди. Анга депутатла, толтуруучу эм жер-жерли власть органлары күүлукъчулары, алилле, жамауат, дин организациялары эм Жаш тёлло палатаны келечилери да къатышхандыла.

Парламент тынгылауа Культура, граждандар обществону институтларынын айнытыуу эм асламлы информация органла жаны бла комитетни башламчылыгы бла къуралгандыла. Аны башчысы **Борис Паштов**, жыйылууну ача, Къабарты-Малкъар кеси ыразылыгы бла Россейге къошулганлы 460 жыл толгъанын белгилеу республиканы жамауатына артыкъда магъаналы болгъанын чертгенди.

- Бююнлюкде уа биз деменгили къыралыбызны бёлюнмезлик кесеги болгъанбыз. Тарыхыбызга тюз багъа берирге юйренсек, келир жашаууга ышангылы къарарга. Ата журтубузну айнытырга, халкъланы араларында

келишулюкню, мамырлыкъны, шүөлукъну сакъларгва къолубуздан келликди. Ол ата-бабаларыбыз бизге этген осуатды, -дегенди ол.

Жыйылгъанланы Парламентни спикери **Татьяна Егорова** да алгъышлагъанды. Ол беш ёмюр мындан алгва этилген оную Къабартыны, Малкъарны эмда Шимал Кавканы битеу халкъларыны жашауларына, айныуларына, этносналы араларында байламлыкъланы къураууга себеплик этгенин чертгенди.

Спикер къабарты эм малкъар бийлини аскер-политика оюмлулукълары шёндюню Россей Федерация бла байламлыкъланы кючлерге, регионну халкъларыны

этнокультура излемлерин жалчытыргва онг бергенлерин айтханды. «Власть органлары бла жамауат, миллет, дин организациялары, алиллени, этноконфессия халла жаны бла специалисттени араларында байламлыкъла болмасала, келишулюкню сакъларгва онгуз боллукъ туюлду. Бизни республикада уа ол жаны бла битеу тийишли мадарла толтурулгъандыла. Анга уа бу байрамла бийик къырал даражада бардырылгъаны, анга граждандар обществону келечилери тири къатышханлары да шагъатлыкъ этеди», -дегенди Татьяна Борисовна.

Ахыры 2-чи бетдеди.

2018 жылда пенсиягва къошақъ социал тёллеу этер ючюн Къабарты-Малкъар Республикада пенсиягва жашау этерге жетерик ахчаны эм аз ёлчемин тохташдырууну юсюнден

Къабарты-Малкъар Республиканы ЗАКОНУ

Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентни къабыл кёргенди

2017 жылда
22 сентябрьде

1-чи статья. 2018 жылда пенсиячыгва жашау этерге жетерик ахчаны эм аз ёлчемин «Къырал социал болушлукъну юсюнден» Федерал законнга тийишлиликде 2018 жылда пенсиягва къошақъ социал тёллеу этерча Къабарты-Малкъар Республикада пенсиячыгва жашау этерге жетерик ахчаны эм аз ёлчемин 2018 жылда Россей Федерацияда пенсиячыгва жашау этерге жетерик ахчаны федерал закон тохташдыргъан эм аз ёлчемине тенг этерге.

2-чи статья. Бу законну кючюне кириую. Закон 2018 жылны 1 январында кючюне кирилди.

Къабарты-Малкъар Республиканы Башчысы Ю. КОКОВ
Нальчик шахар,
2017 жылда 29 сентябрьде,
№30-РЗ

Экономика

Проектлени багъасы юч миллиард сомдан атлайды

КъМР-ни Экономиканы айнытыуу министрствосу «Шимал Кавказ федерал округну 2025 жылгва дери айнытыргва» къырал программагва къошарча юч миллиард сомдан асламгва инвестпроектле хазырлагъанды. Жуукъ заманда аланы РФ-ни Шимал Кавказны ишлери жаны бла министрствосуна кёргозтюрюкдюле. Ол ахчагва Азау талада къонакъ юй, боюла чыгаргъан завод эм жемишлени сакъларча жер ишлерге мурат этиледди.

Ахшы хапар

Мария Ласицкенеге - тамата лейтенант чын

Озгъан ыйыкъда РФ-ни къоруулау министри Сергей Шойгу белгили спортчу Мария Ласицкенеге болжалдан алгва тамата лейтенант чыны бериую юсюнден буйрукъгва къол салгъанды.

Эсигизге салайыкъ, озгъан сезонда Мария бир эришууде да хорламны жибергенди. Ол «Бриллиант лига - 2017» эришууде да биринчи болгъан эди.

Парашют спорт

Жерлешибиз биринчи болгъанды

Бу ыйыкъда Дагъыстанда «Коркмаскала» аэродромда парашют акробатикадан битеуроссей эришуу бардырылганды. Анга Россейден бла Белоруссиядан 11 команда (40 спортчу) къатышханды.

Анда тишируулары араларында белгиленген жерге тюшоу дисциплинада Къабарты-Малкъарны келечиси Алена Бабушкина хорлагъанды. Алай бла ол Дагъыстанны бла Волгоградны келечилерин хорлагъанды.

Информация агентстволаны бирдируулерине кёре.

Жыйылыуу

Повесткада – жомлада къоркъуусузлукъну жалчытыуу жаны бла мадарла

Тюнене Къабарты-Малкъарны премьер-министри **Мусукъланы Алийни** башчылыгында КъМР-ни Правительствоунда Право бузукълукъланы профилактика жаны бла ведомстволар аралы комиссияны жыйылыуу бардырылганды. Повесткада «КъМР-де транспорт системаны айнытыуу» къырал программаны «Къоркъуусуз республика» подпрограммасын жашауда бардыруу болгъанды.

Ахыр жыллада, деп белгиленгенди жыйылыууда, болумну тинтген араны онлары кенгертиледиле. Анда энчи кёргозтюлген жерде аналитика ишени кенгертирге амал тапдыргъан бусагъатдагы излемлеге келишген видеокабдыргва да орналынды. Транспорт инфраструктура объектледе тыш къурау камераланы тохташдыруу андан ары бардырылады. Бусагъатда автоматизациялы программа комплексде къошақъ участкъланы

къурау жаны бла иш таммаланып бошала турады. Быйылны ахырына дери Элбрус, Бахсан районлада, Нальчик шахар округда «112» бирлешген номерге вызовланы тинтиу системаны оборудованысын ишлетип кёрюрге умутлудула. ГЛОНАСС технологияны жашаууга кийириу, деп чертгенди докладында КъМР-ни Транспорт эм связь жаны бла къырал комитетини председатели **Арсен Кудав**, жоллада къоркъуусузлукъну жалчы-

тыуда, адамланы ташыган улоулада жумушланы тындырууну качественуна, школ автобусланы бла терк болушукъ тапдыргъан машиналары ишлерине къарауда кесин ахшы жаны бла кёргозтгенди.

Жыйылыууну чегинде наркоманиялыкъгва къажалукъ, республиканы тийиресинде Жаш тёллоу социал мардалагва келишмегенлей кесин журютую профилактикасыны бирлешген кюнюн бардыруу вопрослагва тынгылы

къаралганды. Сюзюлген темалагва информация бла Правительствоу Председателини орунбасары – билим бериу, илму эм жаш тёллоу ишлери жаны бла министр **Нина Емузова**, МВД-ны КъМР-де Наркотикле сатыу-алуугва контроль этген управланысыны таматасы **Константин Шаповаленко**, Урван бла Май районлары администрацияларыны башчылары **Азамат Кошев** бла **Сергей Евтушенко** сёлешгендиле.

Конгресс

Сёлешиүню баш темасы — омбудсменлени ишлерин изилендириүню амаллары

Къабарты-Малкъарда Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченный, Омбудсменни европалы институту келечиси Зумакулланы Борис Уполномоченныйлени европалы конгрессини ишине къатышханды. Ол Бухарестде

бардырылганды. Жыйылыула барысы да Румынияны Парламентини мекамында къуралгандыла.

Конгресс адамланы, жамаутны эркинликлерин жалчытыуда уполномоченныйлени (омбудсменлени) ишлерин

мындан ары айнытыу вопрослары сюзгенди. Энци эс уполномоченныйлени профессионал ишлеринде регионал эм халкъла аралы даражада кишиге байсунмай ишлерге онларын сакълауга, эркинликлени къоруулаган халкъла аралы институтланы араларында байламлыкъланы мындан ары кючлеуге белюнгенди.

Россейден делегацияны докладларында сёз бизни къыралда эркинликлени къоруулау жаны бла сынауу юсюнден барганды. Гражданланы эркинликлерин сакълауда уполномоченныйлени къырал власть органла эм

муниципал къуралыула бла келишип ишлеулерине энци къаралганды.

Омбудсменлени европалы институту толу эркинликли келечисича Зумакулланы Борис правленни, президентни, вице-президентни, ЕОИ-ни Генеральный секретарын айырууга къатышханды. Башха жылладача, конгрессни материаллары энци китап болуп чыгарыкыдыла.

Къабарты-Малкъар Республикада Адамны эркинликлери жаны бла уполномоченныйни пресс-службасы.

Къабартыны бла Малкъарны Россейге къошулууу - терк айныуу, алгъа барыуу тутуругуу

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Спикер башха къууанчлы жумушланы араларында Черкасский бий тукумну келечилерине аталып Знаменский Ново-Спасский монастырьде христиан төреле бардырылгандарын эмда тукумну келечилерине эсертме къанга салыннганын энци белгилегенди. «Россей бла бирикенибизге аталгъан юбилей жумушла республиканы эмда къыралыбызны жамаутыны бююнню жашауу, келир кюню ючюн жууалпылыккыны сездиргендиле. Шёндюгю дуняда уа ол бююнню магъаналыды. Биз къонакбайлыккыны, бирликни, бир бирге хурмет этюню ариу төрелерин сакъларга борчлубуз», - дегенди ол сёзюню ахырында.

КъМР-ни культура министри **Мухадин Кумахов** а докладында ата-бабаларыбызны оюмулукълары Къабарты-Малкъарны къыраллыкъыны мурдорун салганын чертгенди. «Россей империягъа къошулгандары бла бизни халкъларыбызны жашау халларында, сатуу-алуу, экономика, жер бла хайырлануу сфералада жангы байламлыкъла къуралгандыла. Къабартылыла, таулула, орусула бир бирлерини культура энчиликлерине юйренгендиле. Бир къыралны ичинде беш ёмюрню айныгъаныбыз а аграр региондан экономика жаны бла кючлю, къыраллыккыны полномочиялары берилген шёндюгю республикагъа дери ёсере онг бергенди», - дегенди ол.

Къабарты-Малкъарны Гуманитар тинтиулерини институту

ну директору профессор **Касболат Дзамихов** а докладында Къабартыны бла Малкъарны Россей бла жууукълашханларыны сылтауларыны, 1557 жылда биринчи посольстволаны магъаналарыны, ол кезиуде этилген келишимлени шёндюгю этносаны жашауларына, бирге айныуларына этген себепликни юслеринден айтханды. Ол республиканы халкъларыны Россейге кеслерини ыразылыкълары бла къошулгандарыны 460-жыллыкъ юбилейи бир неча магъаналы датаны бирикдиргенин чертгенди. Ол санда Малкъарны жамауты Россейге кертичиликлерине ант этгенли 190 жыл, РФ-ни къауумунда Къабарты-Малкъар автономия къуралганды 95 жыл, республикада бийик билим берген биринчи учреждение ачылганды 85 жыл, аны мурдорунда Къабарты-Малкъар къырал университет ишлеп башлагъанлы 60 жыл, малкъар халкъны миллет автономиясы къайтарылганды 60 жыл эмда КъМР-ни Конституциясына 20 жыл толгандарын.

XVI ёмюрде Россейни, Къабарты эм Малкъарны халкълары биригюню сайлап, жашауларында жангы тарых жолу ачхандыла. Алимле уа Россейни бла Шимал Кавказны араларында болуму не жанындан да тингенлери артыкъда магъаналыды: ол санда регионда болган төрели байламлыкъланы, ол кезиуде къыралланы араларында халланы, регионну къолгъа этерге кюрешген кючле бардыргъан «кавказ политика» да эсге алып.

Мен Гуманитар тинтиуленни институту алимлери жарашдыргъан жангы тарых проектин илму башчысы эм авторума. Анда уа биринчи кере болуп, Къабарты-Малкъарны халкъларыны тарых энчиликлерини шёндюгю структурасы къуралганды. Жангы концепциягъа «биржиген тарых» деп атагъанбыз, - дегенди профессор.

Касболат Фицевич 1557 жылда къабыл этилген актыны тарых-политика магъанасыны проблемасыны юсюнден кесини оюмун айтханды. «Совет заманлада анга берилген официальный багъа даулашлы болганды. Бир жанындан, Къабартыны Россейге кеси ыразылыгы бла къошулганы белгиленгенди. Алай бирле уа ол Къабарты Россейге киргенин шарт тохташдырмагъанын айта эдиле. 1990 жыллада бу акт Россейни бла Къабартыны араларында аскер-политика союз къуралганына шагъатлыкъ этеди деген концепция юриютюлп башлагъанды. Къалай алай болса да, ол Къабартыны бийлери кеслерини ыразылыкълары бла этген сайлауу. Ол ата-бабаларыбызны жалынчакъсылыкъларыны, оюнуу оюмлап чыгъаргандарыны, ол халкъны сейирлерин анылап этилгенини шагъатыды», - деп белгилегенди докладчы.

Сёз Малкъарны Россей къыралгъа тарых жолуну юсюнден да барганды. «Къабартыны бла Малкъарны Россейге къошулгандары бла байламлы актла бирге байламлыдыла эмда бир тарых жолу белги-

лейдиле. Ала бизни халкъланы къадарлары бирге болганына шагъатлыкъ этедиле», - дегенди ол. Касболат Дзамихов Парламентни библиотекасына саугъагъа «В службе и обороне» эмда «Века совместной истории: народы Кабардино-Балкарии в Российском цивилизационном процессе (1557-1917 гг.)» деген китапланы бергенди.

Жыйылыуда башха алимле да сёзлегендиле. Къабарты-Малкъар къырал университети Тарых, филология эм СМИ жаны бла институту кафедрасыны башчысы **Елена Муратова** Малкъарны Россей къыралгъа къошулганыны тарых магъанасыны юсюнден айтханды. КъМКЪУ-ну Тарых, филология эм СМИ жаны бла институтуны къыралны бла правону теориясыны кафедрасыны доценти **Алексей Абазов** XVIII ёмюрню ахырында эм XX ёмюрню аллында Шимал Кавказда сюд органланы тарыхларыны юслеринден доклад этгенди.

Гуманитар тинтиуленни институту этнология жаны бла секторуну башчысы доцент **Дмитрий Прасолов** а XIX-XX ёмюрдеде къабартылыланы бла таулуланы жамаут жарыкъландыруу эм илимин жайыу төрелерини юслеринден айтханды. Гуманитар тинтиуленни институту этнокодология жаны бла тамата илму къуллукъчусу **Олег Опрышко** жыйылгандарыны 1914-1919 жыллада Биринчи дуня урушну кезиунде Къабарты аты полкуну къуралганыны, аны урушда жерини юсюнден сейир шартла

бла шагъырейлендиргенди.

Тынгылаула КъМР-ни Правительствоосуна, Культура эмда Билим беруу, илму эм жаш төлюню ишлери жаны бла министрстволарга, Жамаут палатагъа, жер-жерли власть органлагъа тийишли эсгертилеуе къабыл кёрюу бла бошалгандыла. Алада миллетле эм динле аралы келишиулюккы сакълау, граждандар бирикни жалчытыу жаны бла мадарла толтурууга кереклиси белгиленгенди.

Касболат Дзамихов а эсгертилеуе этта бир пункт къошулурун тилегенди. «Правительствогъа республиканы халкъларыны культура хазналарын сакълау жаны бла энци программа къуаругъа кереклиси тилерик эдим. Жарсыуға, жаш адамла илмуға аз келедиле, биз миллет энчиликкерибизни, тилни, таматала сакълап келген төрелени тас этип барабыз. Программа уа аланы сакъларга болушурукъ эди. Башха регионлада аллай документле эрттеден да ишлейдиле», - дегенди. Олег Опрышко уа Къабарты аты полкуну атын ёмюрлю этерге кереклисин белгилегенди.

Парламентни спикери Татьяна Егорова, тынгылаулагъа къатышханлагъа ыразылыгын айта: «Биз бююн кёп жангы шартланы билгенбиз. Бююннда жаш алимле да сёзлегенлери къуандырганды», - дегенди эмда битеу предложенияла да эсгертилеуе къошулукъларын айтханды.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Программа

Арбазлагъа – энчи эс

Нальчик шахар округу администрациясыны башчысы Арсен Алакаев, жер-жерли самоуправленианы советини таматасыны орунбасары Владимир Назранов, мэрни

шауда бардырыла тургъан жерге барып къарагъандыла.

Айтханыбызча, бу программаны хайыры бла быйыл битеу да 127 кеп фатарлы юйню 80 арбазы

орунбасары Мухамед Бегидов, администрацияны ЖКХ эмда тапландыруу управлениясыны башчысы Анзор Ашабоков эмда подряд организацияланы келечилери муниципалитетде «Шёндюгю шахар тийре» программаны жа

тап халгъа келтирилликди. Шёндюгю дери Ингушская орамда 19 эмда 21 номерли юйлени алларында жолчуклагъа асфальт салыннганды, жангы бордюрла да орнатылгъандыла.

Администрацияны

адамлары ол юйледе жашагъанла бла ушакъ этгендиле, арбазда сабийлеге ойнарча майданчык ктурагъа боллугъуну юсюнден да айтхандыла. Энди Неделина орамда талай арбазда жууукъ кезиуде жашиллендириу

ишле башланырыкъдыла. Аны бла бирге, жангы шинтикле, кир-кипчик жыярча орунла да орнатылкъдыла, деп билдиргендиле администрацияны пресс-службасындан.

Бизни корр.

Фестиваль

Эршиуле, концертле, усталаны ярмаркасы

Бюгюн Владикавказда башланган «Кавказ оюнга» кезиуде фестивалда хорлагъанладан биреуну «Север Кавказны курортлары» компания кесини энчи саугъасы бла белгилерикди. Халкъланы бирикдирген спорт эм маданият фестивалгъа акционер общество быйыл генеральный спонсор да болгъанды.

РФ-ни Кавказны ишлери жаны бла министрлини биринчи орунбасары эм фестивалыны ктурау жаны бла комитетни таматасыны орунбасары Одес Байсултанов айтханнга кере, жууукъ заманда эршиуленни программасына спортну къыш тюрлюлерин да кийирип акъыл барды.

- Саулай къыралда жаланда Минги тауну тийресинде онг барды сау жылны лыжалда учаргъа. Алай агалны уа хайырланмасакъ ушамаз, - дегенди ол.

Эсигизге салайыкъ, «Кавказ оюнганы» VIII фестивалы Владикавказны «Спартак» стадионунда бюгюн бла тамбла ётерикди. Спортчула бла бирге анга СКФО-ну субъектлерини чыгармачылык коллективлери къатышырыкъдыла. Андан тышында да, «Кавказда этилгенди» деген ат бла халкъ усталаны ярмаркасы ётерикди.

КЪАСЫМЛАНЫ
Аминат.

Тапландыруу

Майданны кёрюмдюзю тюрленирикди

Нальчикде закий Къайсынны эсгертемеси орналган майданны тапландыруу мурат бла ктурулуш башланганды. Бюгюнлюкде орамны ол тийресини тегереги бегитилипди. Алайда, ктурулушчуладан сора да, ауур техника ишлейди. Нальчикни администрациясыны пресс-секретары Зарема Керефова бизге билдиргенге кере, жангыртуу «Шёндюгю шахарланы тапландыруу» федерал эм «Нальчик шахарны 2017 жылда шёндюгюлю халгъа келтириу» деген муниципал программаланы чекле-

ринде бардырылады.

Бусагъатда алайда эски плитканы къобарыу бла жылыу баргъан ызланы жангыртуу бошалгъанды. Дагъыда алайда фонтан да ишлерикди. Ктурулушчула бу кюнледе аны мурдорун бошагъандыла. Къулий улуну эсгертемесине да жангы плитка салынырыкъды. Ишлени толусунай акъылман туугъаны 100 жыл толгъанына аталган байрамлагъа бошар мурат барды.

ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат.

Эл мюлк

Тирлик жыядыла, урлукъ себедиле

Эл мюлк Республиканы сабанларыны бирлеринде тирлики жыя турадыла, башхаларында уа кюзюк битимлени себи башлагъандыла. Бу бек магъаналы кезиудю. Зольск районну «Псынадаха» эл мюлк предприятисында да бу кюнледе жумушну къолгъа алгъандыла. Кюзюклеге мында жюз гектарлыкъ сабанны бёлгендиле, тракторла себиучо агрегатлары бла сабанда къыстау жорюйдюле.

Районну табийгъат болумларыны эсге алып, битимлени онбешинчи сентябрден салып башлагъандыла. Жерни мылыгыгы да тапды. Мында россеили, тыш къырраллы урлукъла бла да кюреседиле. Кюзюк арпагъа 120-дан аслам

гектар жер берилгенди.

Кюнню халы тап болгъаны, шёндюгюлю сурамлагъа тийишли техниканы, семиртгичлени хайырлануу да зольскечилеге бу жумушну къысха заманны ичинде тамамларгъа онг бергенди. Мында урлукъ себиуде кеп жылдан бери сынам алгъандыла, бир гектардан центнерден аслам тирлик жыядыла. Хар жылдан кюзюклеге жетмиш минг гектар бёлюнеди.

Бусагъатда уа зольскечиле бир - бир жерледе тирлики оруп бошай турадыла. Аны бла бирге кюзюк арпаны, будайны, рапсны, башха битимлени урлукъларын да саладыла.

Бизни корр.

Банк

Сабанчылагъа – беш жюз миллионнга жууукъ розницалы кредит

Быйыл биринчи сентябрьге белгиленгеннича, Къабарты-Малкъарда «Россельхозбанкны» бёлюню берген розницалы кредитни ёлчеми 2,6 миллиард сомгъа жетгенди. Жылны башында окуёна банк 1,7 минг адамгъа 492 миллион сом бергенди. Клиентлени 50 проценти ахчаны бир жуукъгъа хайырларыча аладыла. Ипотекалы кредитлени саны уа 36 процент болады.

Бир затха хайырланган кредит банкны эм къыйматлы программаларындан бириди. Ол тюрлю-тюрлю категориялагъа бериледи эмда бюгюнню рынокну излемлерине толусунай келишеди, деп билдиреди банкны розница бизнес жаны бла бёлюнюю таматасы Атаккуланы Заур.

Бизни корр.

Шимал Кавказ кюн сайын

Старополтав район бай мирзеу алгъанды

Бу кюзде Старополтав районну аграрчылары 175 минг тонна мирзеу жыйгъандыла. Ол да чек туйюлду. Нек десегиз бу иш андан ары бардырылады. Бу кыргызакъ тийреге быллай кёрюмдю чынты байрамды. Тёрт жыл мындан алда эллиле жаланда 45 минг тонна алгъан эдиле.

Айттыргъа, битеу Волгоград областгъа да быйыл битимли жыл болгъанды. Бюгюннге аграрчыла 5,4 миллион тонна мирзеу жыйгъандыла. Алай бла, регион Россеини Молк министерствосу белгилеген планы артыгы бла толтургъанды, 1978 жылда салган рекордну озганды.

Волгоградчыланы ипотека кредитте сейирлери ёсгенди

Волгоград областны ипотека кредитле алыу бла кёрюмдюзери былтырдагыланы озандыла. Анга уа банка процент ёлчелерини тюрюргени себеплик этгенди.

«Волгоградская правда» газет билдиргенине кере, быйылны биринчи жарымында регионну жамауатына 9,5 млрд. сом ёнюк берилгенди. Ол а былтыргы кёрюмдюзден 22 процентге асламды.

Туристлени санына тохтамай къошулады

Арт жылда Къарачай-Черкесге келген туристлени саны юч кереге кёбейгенди. Аны юсюнден профиллини министерствону таматасыны орунбасары Павел Селипетов билдиргенди. Республика бу жаны бла Краснодар крайдан сора экинчи жердеди.

- 2017 жылда жангыз да Теберда заповедникке 540 минг турист келгенди, - дегенди министрлини заместители. Аны тергеулерине кере, былтыр Къарачай-Черкесни миллион адам жокълагъанды. Быйыл а аланы саны 200 мингге кёбейрикди.

Аны бла бирге республикагъа артыкъда жаш тёлү тартынады. Студент бери лыжалда учаргъа, рафтинг, параланеризм, бэкджампинг бла кюреширге келедиле.

Владикавказда планетарийни жангыртадыла

Шимал Осетияны ара шахарында планетарийни жангыртуу ишни къолгъа алгъандыла. Эсерттейик, бу мекеманы онбеш жыл мындан алда жапхан эдиле. Орунуна салыуну керексиз къабирганы кетериден башлагъандыла. Андан сора специалистле мекеманы интерьерине алгынны сифатын къайтарлыкъдыла.

Энди белгиледи, юйню ичинде алам аппаратланы орнатырыкъдыла, тышында уа – эки телескоп. Аланы юсю бла келгенле жулдузлагъа кыарарыкъдыла. Битеу реставрация ишле бюджетте кирмеген ача къошулуу бла бардырыладыла.

Армавирчилени кёкде белгисиз жыйтырагъан объект кюркютханды

Армавирде жашагъанла видеога кёкде анылашсувз жыйтырагъан объектни алгъандыла. Адамла НЛО-ну кёргенбиз, дейдиле. «Белгисиз зат шахарны башы бла учуп ётгенди, бир аз тегерек айланганды эм думп болгъанды», - деп жазгъандыла ала Интернетде.

Объект ингирде чыкгъанды кёкде. Аны жангыз да мында угъай, къырралны башха жерлеринде, Къазахстанда да эсегендиле. Артада ачыкъланганыча, ол кюн Астрахан областгъа «ТОПОЛЬ» ракетаны жангы тюрлюсюн сынагъандыла. Ма аны кёргендиле къыралыбызны къыбыла жанында тургъан шахарлада.

Сабийлеге – къолайлы онгла

Шимал Осетияда орналган Мизур посёлкада кеп заманны ичинде сабийлени спорт бла кюреширге амаллары жокъ эди. Энди уа жангы площадка ишленгенли ала футбол, волейбол, баскетбол да ойнайдыла.

- Майданны тешелегени кюркюусузду, - деп хапарлагъандыла посёлканы администрациясында. - Анда бюгюн «Жожаны мяч» деген битеуроссей турнирде он иги команданы санына кирген жаш футболчула да юйренедиле.

Айттыргъа, алагъа спортун Алагирге барыргъа тыше эди. Энди уа спортчула туугъан эллеринде сойюп этедиле жарау.

ОНГЛАУ

Минги тауну тийресинде турмуш алгынынгы ызга кыайтады

Элбрус район ыркыла тошгенден сора кесине келип башлаганды. Аладан бири уа ахыр 50 жылда табийгат кыйынлыклары барысындан да уллу болганды. Ыркыла келтирген зараны, аны хатасы кыалай кетерилгени эмда бу жумушлагы кыалай бир ахча керек болганыны юслеринден «РИА-Новости» информация агентств, жер-жерли власть органы келечилери бла тобешип, ушак бардырганды. Адыл-Суу ёзенден тошген ыркы федерал жолну бир кесегин бузганды, инфраструктурагы уллу хата келтиргенди. Табийгат кыйынлыкны кезиунде юч адам жоюлгандыла, ол санда Элбрус элли администрациясыны башчысы Жапуланы Мусса да.

Шахарны ыркыдан кыырыкты сактаганды

Биринчи ыркы чыранла эригенлери ючюн тошгенди. Ол 14 августда Тырныаузда Герхожан суу бла келгенди. Алимланы айтханларына кере, битеу да бирге 600 мин кубометр суу, балчык, ташла тошгендиле. Ол кюн суу жауу адамлагы ашленген кёпюрню алып кетгенди. Халк ачымаз ючюн а, «Прохладный-Азау» федерал жол жабылып, машиналагы ётерге эркин этилгенди. Районда энчи сактыкны низамы кийрилгенди. Адамланы саууклары, жашауларын саклап, кутхарычула черекни тийресинде кеп кылати юйледе жашаганы башха жерлеге кёчюргендиле. 16 августда, ыркы азайгандан сора, ала артка кытайгандыла.

- Ыркы Бахсан черекни жапкан эди. Ол кезиде алты юйню уруларына суу киргенди. Бизге кысыха заманын ичинде, 3-4 кюнню, черекни балчыкдан ариулап, суу Тырныаузга келмезча ётерге керек эди. Бахсан сууну азайтыр мурат бла илипин кызып, аны кючюн бир кесек азайтырга кыолубуздан келгенди. Биз салынган борчланы тамамлапган эдик, деп билдиргенди бизге Элбрус районну башчысы Залийханлы Къаншаубий.

Тырныаузну бу табийгат кыйынлыкдан 2000 жылда ишленген кыыркы сактаганды. Аны узунлугу 1500, кенлиги уа 7 метрге жетеди. Ол кюнде тошген ыркы уа аны 5 метрге дери толтурганды.

- Балчыкны терк окуна ариуларга керек эди. Ол а бек маганалы болганды. Бу жумушну терк тамамламасак, Адыл-Суудан тошген ыркыны хатасы андан да уллу болгугуна ишкесиме, деп кошханды Залийханлы Къаншаубий. - Элбрус район география жаны бла кыйын жерде орналыпды. Жайда мында тауладан ыркыла, кыышда уа кыар юзюлюле боладыла. Адамла анга юйренчекдиле. Онг болганына кере, министерств, ведомств, Бийик-тау геофизика институту, МГУ-уо алимлери бла бирге таулада халны дайым да тинтгенлей турабыз. Бир торлю кюркюулу шартла ачыктыланганлай, адамлагы белгиле этип, аланы хатадан саклар онгубуз болурча».

Табийгат кыйынлык кече келгенди

Экинчи ыркы уа 1 сентябрьде тошгенди. Ол биринчисинден уллу да, кючло да болганды. Адыл-Суу ёзенде сак жаууладан сора Башкара кел толуп, суу таудан энише урганды. «Алай Элбрус

районда айбат, сейир жерледен бириди. Аны ючюн Адыл-Суу черекни эки жагысында да ведомстволу лагерле, шатырла салыныпдыла, адамла былайда солурга бек сыйгендиле. Ыркы кече юзюлгени иги болганды. Кюндюз адамла кеп ачырга болук эдиле», - дейди Залийханлы.

Жарсыгга, бу табийгат кыйынлыкда юч адам жоюлгандыла: Огъары Бахсандан Теммолены Заур, «Жантууган» турбазаны кыалаууру Ёзенлены Магомед эмда Элбрус элли администрациясыны башчысы Жапуланы Мусса. Аны уа кутхарычула, адамла да онкюнню изледиле, ёлюгюн ол сууга кетген жерден узак болмай тапхандыла.

- Мусса отпускта эди. Ыркы тошгенде ол Нейтрино элде юйюнде болганды. Анга селшип, не эсе да бир зат бола турады, деп чакыргандыла. Мусса негери бла бирге Элбрусга атланады, халны жеринде керюр мурат бла. Алай ол жеталмаганды, «Ниваны» тюбноде жол юзюлюп, машина сууга кетгенди. Руй артында олтурган жаш сау кытулганды, аны суу машинаны ичинден алып кетгенди. Муссаны уа онкюнд тапханбыз, деп эсгереди Элбрус элли жер-жерли самоуправление советни депутаты Османлы Мухаммат.

Беш эл байламлыксыз кыайганды

Ыркы «Прохладный-Бахсан-Азау» федерал жолну Нейтрино элден башлап, Адыл-Сууга дери кесегинде төрт жерин ахырда бузганды. Жасау адамла барган эм машинала жюрюгөн 11 кёпюр сынгандыла. Юч элде сууну жагылары, канализация коллектор, суу быргыла жарасуз халга келгендиле. Ол кюнде районда энчи сактыкны низамы кийрилген эди.

- Беш эл район арадан юзюлгендиле. Алай кутхарыу ишлеге таматалыкыны биринчи кюнден да Кыабарты-Малкыны Башчысы Юрий Коков кеси боюнча алганыны хайырындан юч кюнню ичинде жолну тап халга келтирирге, машинала ётерча ётерге кыолдан келгенди. Газ, суу быргыла, ток ызла жангырылгандыла, - дейди Залийханлы Къаншаубий.

Османлы Мухамматны айтханына кере, беш элде кёпюрле, газ ызла, жол бузулган эдиле. «Кел болган жерде битеу техниканы, адамла турган вагонланы суу алып кетгенди. Элбрусда уа тау-лыжа спорт школну, футбол майданы, чекчелени вертолёт кюннган жерлерин батдырганды. Энди уа алимле бла бирге былай кыйынлыкыла кыайтырмазча, аладан адамланы, ырыксыны кыоруларча мадарла жарашдырыладыла», - дейди ол.

Болушлук жерден, кекден да келгенди

Элбрус районда, МЧС-ни шартларына кере, табийгат кыйынлыклары хатасын кетериу жаны бла кыауумну келечилери бла техника ишлегендиле. Битеу да бирге - 480 адам. МЧС-ни вертолётлары кекге 75 кере чыкыгандыла, ала кюркюулу болумга тошген 1200 адамны кутхаргандыла. Асламында ала солуларыны болжаллары бошалап, самолётлагы, поездлеге билетлери болган туристле эдиле. Дагыда район арадан кесилген элге болушлукгы 50 тонна аш-суу келтирилгенди.

- Алай бла адамла кыйналмагандыла. Кыаугала, гурушала болмагандыла, хар ким да болумну кыйынлыкын ангылап, кел эдириге кюрешгендиле. Районну жамауатына тёмомлюкюкери, халны ангылаганлары ючюн ыспас этерик эдим, - дейди андан ары Залийханлы Кыаншаубий.

Аны айтханына кере, районнга табийгат кыйынлыкны хатасын кетериге республика саулай болушханды. Бютонда уа ол Бахсан шахарны бла районну, Черек районну, Нальчикни эмда Кыаравай-Черексенд кюншуланы энчи белгилегенди. «Бизге былай билеклик этилгени бек маганалыды. Ол Кыабарты-Малкыарда, битеу кыралыбызда да бирлик болганына шагатлык этеди. Былай кыйынлыклары кезиунде кеси аллыбызга кыалмаганыбыз бирликни, шухулукну ышанларыдыла», - деп чертгенди районну башчысы.

Президентни буйруклары

Ыркы келтирген хатаны ёлчемин энта санарга керекди, болсада сёз жюз миллион сомланы юслеринден барырга болукду. «Республиканы Башчысы Юрий Коков районда болумну юсонден Россейни Президентни Владимир Путинге белгиле этгенди. Ол а бузулган объектлени жангыртууну проект-смета документлени хазырларга буорганды. Бюгонлюкде бу иш ахырына жетдириле турады», - деп билдиргенди Залийханлы Кыаншаубий.

Баш борчладан бири уа жуук заманда федерал жолну тап халга келтириргеди. «Бюгонлюкде жолну төрт кесеге да жамалганды деге болукду. Алай жангыртуу ишле андан ары бардырыладыла, аланы ахырына жетдирирге заман керекди. Жолну кенгертирге, ыркы келирча кызылган кыырыклары тазаларга, черекни жагылары кючлерге тийишлиди. Алай бла трасса федерал ишлеге келишириллиди», - деп белгилегенди Элбрусну башчысы.

Власть органлагы Адыл-Суу ёзеннге жолну да жангытырга керекди. «Ол башхаладан халек болганды. Бюгонлюкде «Шхелда» альплагерге дери машинала ётерча мадарла кыралгандыла. Алайда энта жолну бир ненча кесегин тапандырырга тийишлиди. Ала «Приэльбрусье» миллет паркны жерлери болганлары

ючюн а жангыртуу жумушлары андан ары бардыруу жаны бла келишимле этиледи. Жолну алгын халына жетдирирге кыолубуздан келлик да болмаз, алай машинала ётерча уа ётерге онг барды», - деп кошханды бизни ушак негерибиз.

Трассаны кенгертип, кыайгысызлыкны жалчытырга

Бюгонлюкде Элбрусну тийресинде туристле алай кеп туйюлюле - сезон башланмаганды. Алай техника, ишчиле уа асламдыла. Тюшеде ала Элбрус элде кафеде аууландыла. «Биз былайда жайдан бери ишлейды, - дегенди ишчиледен бири, аны аты Асланды. - Сентябрьни ал кюнлеринде уа Терс-Кюлдан Элбрусга жангы жол ишлегенбиз. Аны кыуанчлы халда ачарга хазырлана тура эдик, алай ыркы тошюп, уллу халеклик келтиргенди. Энди уа бузулган жолланы кенгертирге эм тюзетирге керекди. Бизге трассаны кенглигин он метрге жетдирирге борч салгандыла, алгын а ол алты метрге жете эди. Ызы бла уа асфальт саллыкбыз».

Ыркы кыайтарылырга болуктумду деген сорууга жуап берген кыйынды, деп чертгенди Залийханлы Кыаншаубий. «Башында да айтханма, район кюркюулу жерде орналыпды, табийгатдан, хаудан кюркюулу болумла не заманда да тошере болукдула. Былай кыйынлык кыайтырылгандан Аллах сакласын, болсада биз бюгонден да аны хатасын азайтыуу жаны бла мадарланы толтурабыз. Шёндю уа Бахсан суу терек сыныкыладан толдуу. Суу кёторюле, ала кёпюрню тюбюне жыйылып, аны бузарга болукдула. Аны ючюн а Тырныауздан башлап, Адыл-Сууга дери черекни тазалау жумушла толтуруладыла», - дегенди ол.

Кысыха заманын ичинде адамланы газ бла чырмаусуз жалчытуу районну таматасы баш маганалы борч болганын чертгенди. «Шёндю газны болжалы хал бла береди. Алай аны ёлчечи кыышда жетмей кыалырга болукду. Аны ючюн а ыйыкны ахырына дери магистральга кыошурларга мурат барды. Биз хар тамамлаган ишибизни, атамлыбызны юсонден республиканы Башчысына билдиребиз, ол берген буйруклары терк окуна толтурабыз», - дейди ол ушакгыбызны ахырында.

Ол билдиргенчи, кыыш кезиде туристлени битеу излемлени жалчытыр, тийишли жашау халла кыуар ючюн кюлдан келген этиледи. «Районну халкын жылуу бла жалчытууну юсонден айтханда, битеу ишле белгиленген планнга кере толтуруладыла. Кыыш суукыла тошгончо аланы ахырына жетдирибиз деп ышанам. Кыышда уа бизге кыралыбызны битеу жерлеринден, тышндан да туристле лыжалада учарга келеди. Табийгат кыйынлыкыга да кыарамай, сезоннга бийик даражада хазырларыга сиебиз, бизге келген кыонаклагы аруу тюбер, кюркюусулуклары жалчытыр ючюн», - деп чертгенди ол.

Басмагы ТИКАЛАНЫ
Фатима хазырлаганды.

Кыайгырыу

Агъачларыбыз дайым шууулдап турурча

Экологияны жылында эмда кырал закзага кере, «Каббалклесопитомникде» республиканы агъач фондуна бериллик эмда орамланы жашиллендируде хайырланлыкты тереклени бла юкюлени урлыклары хазырлап башлагандыла, деп билдиреди КъМР-ни Табийгат байлыкыла эм экология министерствосуу пресс-службасындан.

Качествоу иги болган битимле ёсдюрю ючюн, аланы урлыклары да ахшы болурга керекди. Ол себеден анга

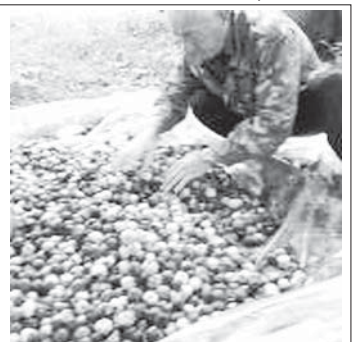
аслам эс бурулады. Урлыкны жыйганды, жарашдырганды да специалистле аланы генетика энчиликлерин эмда башха затларын тинтедиле.

Бюгонлюкде министерствода агъач фонда керекли терекчелени ёсдюрюю борчну лесничестводан «Каббалклесопитомникге» берирге оноу этиле турады. Аны маганасы не жаны бла да бийик качествоу, керекли чаклы бир битимле ёсдюрюгеди.

Быйыл 25 сентябрьге кырал закзагы

кере, жёгени урлугундан элли килограмм, башха сортладан да (агъач алма, кертме, эрик, жабышмак) да отузшар килограмм хазыр этилгенди. Саулай да быйыл агъачлада эмда башха жерледе орнатырча минг килограмм урлык жарашдырылдыгы. Иш кёлюю коллектив а бу жол да салынган борчну толусунлай толтурурга таукелди.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Редакцияны кьонагы

«Ветеранлагга болушалсакъ, аланы кёллерине жеталсакъ - манга ол уллу сауугады»

- Мустафа Камалович, биз бир бирни таныгъанлы отуз жылдан да кеп болады. Озгъан ёмюрню 80-чи жылларында, сиз граждан оборона жаны бла республикалы советге келгенгизде, бюгонлюкте да тирилей, гиртчилей кьалгъансыз...

- Адамны жашауу бирди, къарыуу, кючю болгъан кьадарда, ол кьолундан келгенни этерге борчлуду.

- Сиз Советге башчылык этмеген кезиу болмагъанча кёрюнеди.

- Мен организациягга келгенимде, биринчиден, аскер кьуллукну ветеранларыны ишлери жаны бла комиссиягга таматалык этгенме. Ол кезиуде уа Советни председатели Чеченланы Шахан болгъанды. Ол хунерли, сынаулу, билмили, фахмулу адам эди. Кеси да 15 жылны республиканы Билим беруу (ол кезиуде Жарыкъландыруу) министерствосуна таматалык этгенди, педагогика училищени башчысы болгъанды.

Ол ауушхандан сора уа бу кьуллукгга мени сайлайдыла. Ма алай бла 15 жыл ишлеп келеме. Бу кьуллукгга кьайтарып мени айырып тура эселе уа, ким биледи, адамлагга хайыр келтире болурма...

- Сизге 84 жыл толгъанды деп бир заманда да айтырык туюлюсе. Былай иш кёллюкню жашырынлыгы недеди? Саулукда, солуй билмегенигизде не да башхадамы...

- Сёзсюз, адам сабийликде неге юйренсе, жашауунда бардырады. Жарсыугга, аням жашлай ауушханды. Биз а, жети сабий, ёксюзлей кьалабыз. Мени аппам Атмырзаланы Мишаны жашы Хажикбекир юйретгенди. Сегиз жыллыгымда ишлеп башлагъанма, сабийме, къарыусузма деп да къарамай, таматала бла тенг урунганма. Алай ол жылла жашауумда артыкда аламатдыла.

- Советге башчылык этгенли 15 жыл озгъанды дедигиз. Бу кьуллукда тамамлагъан жумушла ючюн ёхтемлене деп айталыкмысыз?

- Баш борчубуз - ветеранланы излемлерин толтуруу, аланы кьайгыларын тамамлауду. Адамла ишибизге ыразы эселе, болушалгъан эсек, ма аны бла ёхтемлене. Тилеклени саны уа азаймайды. Ала бизге ышанганларына, ийнанганларына шагъатлык этеди.

Алай бир ишни уа бир заманда да унутрукъ туюлюме. 2012 жылда 23 январьда мен РФ-ни Президенти Владимир Путин бла тубешген эдим. Ол мени кьолуму тутхан кезиуде суратым да барды. Кёлум терк толуп кьалгъан, артык жумушакъ адамладан туюлю-

Уллу Ата журт урушну, урунууну Ветеранларыны Нальчик шахарда советини башчысы Абдулаланы Мустафа бла интервью бардыруну юсюнден келишим этген бек тынчды. Ол бир заманда да угъай демейди. Кеси да тюз айтхан болжалындан кеч кьалмайды.

Алай ушагыбызны уа бир ненча кере тохтатыргга тышгенди, аны телефону асыры кеп зыгъардагъандан. Сёлешгенлени араларында уа бош эрикгенлерин кетергенле жокъ эдиле. Абдулла улугга адамла жарсыуларын, кьайгыларын билдиргендиле, андан болушлук тилегендиле.

ме, алай ол кюн а эсимден кетмейди. Ма быллай кезиуде ючюн ишлейсе, кьайралыбызны таматасы айтханыча, «...кемеде кьулча...».

- Советге тилек бла келген ветераннга болушалмай кьалгъан кезиуде да болурла. Организацияны даражасы журюгенине, аны магъаналыгына да къарамай, административ тыйгычланы бузгъан алай тынч туюлюду.

- Бизни чакъыруубуз барды: «Бизге жилап келген, юйюне ышарып кьайтады». Тилек законланы чеклеринде эсе, ол толтурулукъду. Алай ол праволу излемлеге келишмей эсе уа, аны аныглатыргга кюрешибиз.

- Уллу Ата журт урушну ветеранларыны Нальчик шахарда советини кючю уллуду деп эшитгенме. Окуучуларыбызны шёндюгю организация бла шагъарей этсек, тюз болур.

- Бизни 112 биринчи организацияларыбыз бардыла, аланы кьауумуна 29 667 адам киреди. Ол санда Уллу Ата журт урушну 104 ветераны, тылда ишлеген 967 адам, урунууну 12 минг ветераны, право низамны сакълаучу органлада кьуллукъ этип, отставкагга чыккъан 900 адам, дагъыда жер-жерли урушланы ветеранлары, аскерде кьуллукъ этгенле, ёлген ветеранланы юй бийчелери да бардыла.

Беш жылдан бир кере уа отчёт-айыруу конференция бардырылады. Анга, бек аздан, 300 адам къатышыучуду - биригюню жюз келечисинден бир делегат. Толтуруу комитет 35 адамдан кьуралады, ала жылгга эки кере жыйылыучудула. Харкюнлюк жумушла бла уа президиум кюрешеди, аны кьауумуна 15 адам киреди. Ала хар айдан да тубешедиле.

- Ветеранланы совети - коллегиялы органды. Кимледиле сизни биргегизге ишлегенле?

- Коллегаларымы арасында Къабарты-Малкъар кьырал университетде биринчи организациясыны башчысы Хасан Шурдумовну, Кенжеде бёлумюбно башчысын Борис Жекамуховну,

право низамны сакълаучу органланы ветеранларыны советини башчысы Эдуард Демьянконку, ветеранланы шахар спорт клубуно башчысы Уналаны Владимирни белгилерге суюеме.

Алай, жарсыугга, жылдан-жылгга бизни тизгинибиз азайып барады. Сагъыш бир этигиз: 2015 жылда, Уллу Хорламны 70-жыллыгын белгилегенибизде, бизни тизгинледе 200 адам бар эди, бюгонлюкте уа жюзге жетгендиле. Къуру президиумдан окуна ненча нёгерибизни асырагъанбыз.

- Бир социальный кьауумну жарсыуларын аны кесини ичинден адамла толтурургга керекдиле, деген оюм барды. Аны да аныларчады: проблеманы ичинден билсенг, аны тамамларгга да тынчыракъ болады. Сизге да къуру тамата тёллюню жарсыуларымы магъаналыдыла не да хар адамгга да ачыкмысыз?

- Мен хар нени да билеме деп айтыргга жарамайды. Алай, сёз ючюн, сакъатланы жарсыуларын саулукълу болсанг да аныгайла. Жаланда адамлагга ачык болургга, ала ючюн кьайгырыргга, башхала тубеген кьыйынлыкъланы сезерге керекди ансы. Бюгонлюкте уа мен республикалы, шахар даражалы тюрлю-тюрлю комиссияны кьауумуна киреме, битеу да бирге онекисине.

- Сиз салгъан муратларыгъызыны барысын да толтуралгъанмысыз? Энци кьаллай жумушланы белгилерге суюесиз?

- Тюз планла этсенг, барысын да тамамларгга кьолдан келликди. Нальчикде эсгертмеле кёлдөле. 1985 жылда уа республиканы ара шахары Ата журт урушну Орденини I даражасы бла саугъаланган эди. Ленин атлы проспекте Коммунист партианы шахар комитетини мекамны ишленгенинде, ол саугъагга аталгъан эсгертмени бузаргга тышгенди. Алай энди уа ол башха жерде салынганды эм бютонда ариу ишленгенди.

2010 жылда уа Нальчикге «Аскер махтаулукъну шахары» деген сыйлы ат

берилгенди. Ветеран Иван Полищукну кьаттылыгы бла бу магъаналы иште аталгъан стела кьысха заманын ичинде орнатылгъанды. Энди уа ол нальчикчилени, шахарны кьонакъларын да кесини ариулулугу бла кьууандырады. Ма бу ишле бла барыбыз да ёхтемленирчады.

- Ишигизде кьаллай адам болгъаныгъызыны толусунлай ачыкълалыгъанбыз дерчады. Алай юйде уа башхамысыз?

- Мени биринчи юй бийчем шёндю Нальчикде жашайды. Биз айырылгъан эсек да, байламлыкъланы уа тас этмегенбиз. Бизни кьызыбыз бла жашыбыз бардыла. Жашым да юйдегиледи, бир улан ёсдоргенди, кеси да эки баланы аппасыды. Кьызымы да эки сабийи, сегиз туудугу бардыла.

Экинчи юй бийчем бла айырылмагъан эсек да, бюгонлюкте бирге жашамайбыз. Алай биз эки жашны бла кьызын ёсдоргенбиз. Тамата жашны эки сабийи, гитчени уа бир жашы бардыла. Кьыз да юйдегили болгъанды. Ол Финляндиягга эрге чыккъанды, алай киеу а Колумбияны инсаныды. Битеу сабийле, туудукъла, аладан туугъанла бла да байламлыкъланы журютебиз, барысын да тансыкълайма, бирча суюеме.

- Да сора шёндю жангы суюемекликге ачыккъысыз?

- Угъай! Мени журюгим эркин туюлюду. Аны ветеран организация алгъанды.

- Сабийледен сизни ызыгъыздан баргъанла уа бармыдыла?

- Угъай, алай мен да кьаты болмагъанма. Ала усталыкъларын кеслери сайлагъандыла. Манга уа сабийле аман кьыйлыкълы болмасала, тутюн, аракыны ичмеселе, юйюрлерине ариу кьарасала, сайлагъан ишлерин суюселе магъаналы эди. Насыпха, ала уа бардыла.

Ушагъны Виктор ШЕКЕМОВ бардыргъанды.

Саулукъ сакълау

Ауур операция тап ётгенди

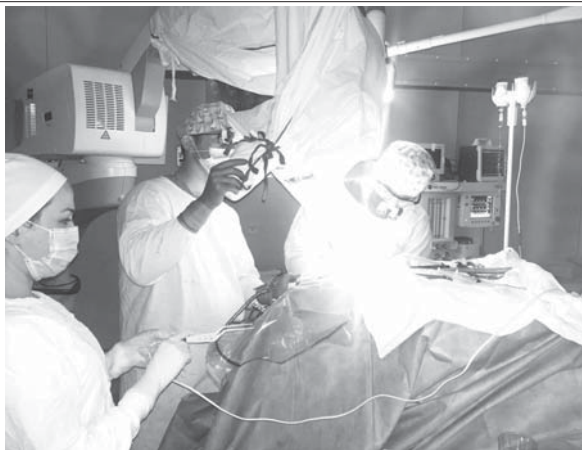
Кеп болмай Нальчикни кьан тамырагга бакъгъан арасында нейрохирургия жаны бла кьыйын операция бардырылгъанды, деп билдиредиле КъМР-ни Саулукъ сакълау министерствосуну пресс- службасындан.

Республиканы клиника больницасыны неврология бёлумюне тышген саусузгга къарап, аны жашаууна кьоркьулу эки патологиясы болгъанын аныгагъандыла: мыйысыны бла боюнуну кьан тамырларын да аневризм бла холестерин ушоуула. Бек кьыйыны уа аланы экинсин да бир жолгга кетериге кереклисинде эди. Операция этмей, созаргга жарамгъанды. Врачла кенгешип, саусузну жарыргга оноулашхандыла, операция жетишимли бошалгъанды.

Элбрус элден Байдаланы Хамзат экинчи кюн окуна аягъы юсюне болгъанды. «Энди халим игиге айланганды, сау болсунла врачла», - дейди ол.

Операцияны Склифосовский атлы илму тинтиу институту нейрохирургия бёлумюне таматасы Виктор Лукьянчиков, кьан тамырагга бакъгъан араны таматасы Заур Кожаев, врач-нейрохирург Хасанулы Руслан эм врач-анестезиолог Геккиланы Жанна бардыргъандыла. Заур Кожаев билдиргенича, арт жылда арада быллай операцияла жетишимли бардырыладыла, ол себепден бу жаны бла сынаулары уллуду. Алай бу жолча кьыйынны уа биринчи кере этерге тышгенди.

МАГОМЕТЛАНЫ Сулейман.

1 ОКТЯБРЬ - УЛЛАЙГАН АДАМНЫ КЮНЮ

Жашауу - махтаулу тиширүүлерибызны ышанларын көргөзүткөн юлгю

Бу дуняда насып неде болганын билген кыйынды. Нек дегенде хар бир бири да аны кесибизча ангылайбыз. «Къарт да бола билирге керекди», - деселе халкъда, ол сөзгеле уа ийнанаме. Аллах санга аллай даражаны, ол чекни сезмеклики бере эсе, айхай да, аны уллуду магъанасы. Баям, насып да андады - бирсиледен аслам заманны бу дуняны жарыгын көргенде. Аналары, аталары къатларында туруп, кеслери да абадан төлгоге къошула тебирегенге уа къалай сөз болурла ёзлери? Аны уа билмейме. Баям, аллай затны адам башы бла сынаргъа керек болур.

Бу кюнлде Нальчикде Орусбийланы Рамазанын юйюнде къонакъда болганма. Аны анасы Зайнаф бла тубешгенме. Къалай хычуунду таулу ыннаны көрген, аны кеп затны юсюнден хапарлагъан терен

кыймайды. Ол заманда бизни жигитибиз атасына къагыт жибереди. Андан келген жууапда уа: «Къызым, гелла не дей эсе да, сен аны айтханын эт», - деп жазылганды.

Алай бла бирсиле кетип, ала экиси (Шахар бла Зайнаф) Малкъарда болушлук этген жууукларында къаладыла. Мени ушакъ нёгерим дагыда эсгереди атасын. Къарындашчыклары туугъанында, анга суйюнчюлюк айтып жазганын да. Ол а: «Сау ёсюн, алай мен аны кёраллык болмам», - деп жууап ийген эди дей, ауазы къалтырайды.

Къызладан экинчиге. Бирсиледен тири болганма. Аны ююнчюлюк, билмейме, атабыз бек суйгенди мени. Къолунда жашчыгы къалмагъанына жарсы эди. Солтаныбызгъа уа къуаналганын да аталмады. Урушда танкчы болганды.

Зайнаф туудуклары бла.

кёзлерине, жаякларында ызыкчыкларына къараган. Бет нюрю уа? Ол аны узакъ да, узун да жолуну, ачы да, татлы да кезулерини шагъатыды. «Биз бу дуняда жолочулабыз, къызым», - дейди. Алай айтханы бла сагышша къалдыра, жюрегинги да къозгъай, болсада ол сёзлени кертиликлерине толу ийнандыра.

Зайнаф кеси Иттиладанды. Огъары Малкъарны эски эллеринден биринде - Ышкантида - көргенди дуня жарыгын. Атасы Амитаини бла анасы Хаджатын (Мырзаланы къызлары эди) он сабийлери болганды. Жарсыгъа, аладан төртюсю (эки жашчык, къызым), - дейди. Алай айтханы бла сагышша къалдыра, жюрегинги да къозгъай, болсада ол сёзлени кертиликлерине толу ийнандыра.

Алай а сюрюннегге дери да халкъыбыз кыйынлыкны аз сынамагъанды. Саутуну къыргъанларына хапарын кепле биледиле. Ма ол заманда Иттиладаны эки къатлы юйлери да кюеди. Халчукдан, харакетден да жукълары къалмайды.

Зайнаф эсли къызычкы эди да, къалай да этип, «Зингер» тикен машинаны къутхарады. Аны алагъа Мисирланы Жамал келтиргенди. Ол ынналарыны къарындашыды. Уллу юйюрге апчыргъа тошеди. Хаджат, сабийлени да алып, Хасаниягъа кетерге келленеди. Болсада къайын анасы Шахарны (Мисирладанды) жангыз баласы бла жашагъан жерден кетерге кёзю

Анда кюйюп жоюлган хапары келген эди. Юйюбюзю кюеригин, халкъны кёчюрлюлюгюн билгенча, тош көргенме, сакъ болугуз, деп къатагъанлай турганды, - дейди ол эсгерилерине бёлене.

Окьюну юсюнден да сорама. Ол Малкъарда школну тауусханын айтады. Устазлары Мисирланы Алийни бла Ахматлы, Горойланы Кёккёзю сагынады. Классларында 32 сабий болганын да унутмагъанды. Бююнлюкде кесинден сора ол жашладан бла къызладан Темиржанланы Абулла сау турганын, Хасанияда жашагъанын да билдиреди.

Къудуретни кюю уллуду. Быйыл Зайнафха ююнчю майда 101 жыл толганды. Былтыргы юбилейинде уа аны Россейни Президенти Владимир Путин, КъМР-ни Башчысы Юрий Ковов да алгышлагъандыла. Къалай сыйлы кёроп асырайды ол хар къагытчыгынын! Кесини торлю-торлю удостверениларына ненча болганы, къайсысы къалайда турганы да эсинде!

Быллай адамларыбыз - ала жаланда юйюрюню, тукумуну угъай, саулай элини, миллетини да байлыгыдыла. Анга къарай, ма аллайладыла бизни амалларыбыз, буйрукъгъа бюкдюрмеген, не кыйын ишден да артха турмагъан, жашауну магъанасын билген, деп ёхтемленесе. Аладыла тарыхыбызны шартларын сакълагъанла.

Къадары аны да сынар ююнчю кыймагъанды. Кёчгюнчюлюк къуугун келгенде ыннасы бла бирге болады. Насыпха, анасы бирси сабийле бла барган поездге минди-

редиле аланы да. Алай артда айырып къоядыла. Хаджатын (анасы) башхала бла Къазахстангга ашырадыла. Зайнаф бла Шахар а биягы экиси бирге Сырдарьяда Тоугъай деген жерге тошедиле.

Алай ыннасыны ёмюрю узакъ туйюл эди. Ол анда ауушады. Ушакъ нёгерим эки кюнню ичинде атасыны жанындан жууукладан (ала бла бирге тура эди) жетеулени асырагъанын эсине тошюре, ахтынады. Андан сора анасына кетерге келленип, поездде жюрюген жерге барады. Анда машинистни табып: «Биз ючеулен болабыз, «Зингерни» берсем, элтирикмисе Алма-Атагъа?» - деп сорады. Алай бла эки жууугуу бла Къазахстангга келеди. Ол заманда угъай, бююнлюкде да аллай жигитлики кепле эталлык туйюлдоле.

Айхай да, Зайнаф юйюрге болушлук эди. ГЭС-ни къурулушунда бригадир болуп да ишлейди. Эки эгечи юйюр къураганларыннан сора уа, бирсилени ююнчюсюне да ол бютон сакъ эди. Орусбийланы Мырзакълун аны тилегининде да, ол андан кичилеге болушургъа, таанчаклык этерге деген акъылна къалай къарагъанын билирге излегенди. Баям, сезимни тазалыгы да андады - бир бирни ангылауда. Алай бла ала экиси юйюр къурап, бирге отуз жылны жашагъандыла. Къазахстандан а кеслерини да төрт сабийлери бла (юч къыз бла жаш) къайтхандыла.

Мында уа Орусбийлары Тырнауузда тохташандыла. Юйюр тамата Мырзакълун ата ташында жашау этерге суйгенди. Ала ёсдюргенлерин жукъдан керекли этмей, бирсиледен кем болмай, юй-журт да къурагъандыла. Зайнаф сагынылган шахарда тюкенчи болуп 40 жылны ишлегенди. Курслагъа жюрюп, билимин ёсдюргенлей турганды. Баш иеси уа машина бла тюкенлеге товар ташыгъанды.

Сабийле төртюсю да школда юлгюлю окуп, артда бирер жерге окъургъа да киргендиле. Ишге тохташып, кеслерини жерлерин да тапхандыла. Жашауда хар не да алай сыйдам болуп къалса, ол жомакъгъа айланыр эди. Юйюрге эки къызларын асырагъа тошгенди. Къыйынлык келмейди соруп. Институтда окъуй турганлай Тамара (онтогъуз жылында), жюреги тутуп, ауушуп къалады. Зулейха уа Толгърланы келинлери эди. Товаровед болуп ишлегенди. Юч сабийчиги къалып, дуниясын замансыз алышханды.

Биз айтмасакъ да, белглиди анасы Баласын асырагъаны кыйынлыкы. Заман жаралагъа багъады, дейдиле. Алай анга ийнанарча туйюлдо. Ушакъ нёгерим кеси уа аны юсюнден былай айтады:

«Бу дуняда инсангга баласындан уллу насып жокъду. Сени не жюрек инжилюнюнг да сабийлерингден къуансанг, ма ол заманда селейеди. Мен узун эм насыплы жашау жашайма. Сынауус а Аллах адамгъа ёмюр бермейди. Къатымда Рамазан (жашы, МВД-ни отставкада подполковниги), аны юйдегиси Люда (Ёзденланы Леуанны къызы, врач), Аминат (къызы), туудукларым (ала сегизеулендиле), аладан туугъанчыкъла (17 боладыла) бардыла. Андан сора не керекди адамгъа - къартлыгында таанчагы болса?! Кеслери да хар къайсысы бирер жерде ишлейдиле, окъуйдула.

Солдан онггга: Зайнаф эгечи Люба бла. Сурат 1958 жылда ала кёчгюнлюкден артха къайтханын кюн алыннганды.

Баям, ушакъ нёгерими айтханына жукъ къошаргъа кыйынды. Узакъ ёмюр сюрген адамны кёре, ол ашны-суну энчилей болурму деп да сунаса. Аны юсюнден да хапарлашдык. Угъай, аны аллай къылыгы жокъду. «Нени тапсам, аны жаратып жашагъанма. Ол, бу деп бир заманда да айрмагъанма», - дейди.

Жашауну тутуругъа Зайнаф уруннганы санады. Къарыуум болса, бююн да бош турлук туйюл эдим, деп кюледи. Адам жамауат ичинде жюрюсе, аманны-ахшыны айра билирге юйренгенин черте, насыпхат эттенча, ишлеги, ол заманда инсан аш-суу да, насып да табады, дейди. Андан сора да, эринмей-эрикмей окъургъа, билиминги ёсдюргенлей тургъа тийишлисин айтады.

Ол кеси коммунист урунуу ударнигиди, урушну, урунуу да ветераныды, «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945» деген майдал бла саугъаланганды. Ишлеген стажы 64 жылды.

«Бир кере окъуна больничный алмагъанма. Шёндюгю төлго кесини жаннетде жашагъанын билмейди. Узакъдан суу, отун ташымайдыла. Эринчеклик, мёхеллик иги туйюлдо. Аллайны халкъ ичинде даражасы да жюрюмейди, - дейди ол ушагъыбызны андан ары бардыра.

Жыл санына да къарамай, кеси абидез алып, намаз этеди. Къараны уа кёзюлдореуокъсуз окъуйду. Бир кесек аурукъсуна окъуна, бу жумушларын тамамламай кыймайды. Бююнлюкде, аны кесинден сора да эки кичи эгечи сау-эсендиле. Люба (Датчиладды) бла Мариям (Къарабашлады) Хасанияда жашайдыла, ала да сексенден атлагъандыла.

Не десек да, къарты болган юйюню берекеги башханды. Бютюнда къатындагыла аны кёз гинжилеринча көрселе, суйселе, жюрек жылыуларын андан къызгъанмасала. Орусбийлада аны алайлыгы, айхай да, сезиледи. Мында хошлукъ, ырахатлыкъ төгерекни биллейди. Зайнафны уллу юйюрю аны багъалайды эм хурметлейди. Аллай насыпны берген къадагъа шукур эте, къууанча, жарыктыкъгъа бөленип жашайды.

МОКЪАЛАНЫ Зукура.

Жоралау

Жырла, тепсеуле, конкурсла

Кеп болмай Къабарты-Малкъар къырал университет Туризмни халкъла аралы кюнне жоралап, Нальчикни Арбатында «Победа» кинотеатры къатында уллу байрам къурагъанды. Анга университетни чыгъармачылык коллективлери бла студентлери, волонтерла къатышхандыла. Ала концерт көргозгендиле, торлю-торлю конкурслада эришгендиле.

Вузну юйретуи эм социал вопросла жаны бла проректору Ауес Кумьков байрамны къурагъанлагъа ыразылыгын билдирип, быйыл КъМКЪУ-ну студентлери аны биринчи кере белгилегенлерин

чертгенди. Мындан арысында ол жыл сайын бардырыллыгын, анга къатышыргъа суйгенлени санына да къошула барлыгына ышаннганын айтханды. Нальчикча ариу шахарда туризмни айнытыргъа тийишлисине да эс бурганды ол.

Индиядан келген студентле да миллет тепсеулерин, жырлары бла къараучуланы кёллерин алгандыла. Байрам жарык, къууанч халда ётгенди. Аны магъанасы - туризмни пропагандалау эмда халкъла аралы байламлыкъланы кючлеуду.

Бизни корр.

Кыошакъ билим берю

Аламант дуниягъа кийирген дерсле

Тырнауазда Абайланы Солтан-Бек атлы искусстволаны сабий школунда окъуу жылны аллында жети бѐлюм ачылганды эм асламысы, суратла ишлерге юйретгенден бирсилери, музыка бла байламлыдыла. Махкемени директору Наталья Викторовна Ридингер айтханнга кѐре, аланы хар биринде да кеслерини ишлерин иги билген, сабийлени хунерлерине эс бурган педагогла урунадыла. Гитчеле да музыкагъа сюйюп юйренеди. Ол а алагъа къууанч эм жарыкълык келтиреди.

Оркестр бѐлюмде Татьяна Серая кырк жылдан бери дерсле бардырады. Ол тутхан жумушуна алай кѐлю бла бериледи, анга кырай, жаш специалистле жаланда сукъланыргъа эм юйренирге боллукъдула. Кесини профессионаллыгъыны хайыры бла бир ненча тѐлюню тюшондюргенди музыкагъа. Аны окъуучулары жая кыбузда согыргъа юйренеди. Ол а алай бош инструмент туюлюдю. Энци эсни, тѐзюнюм, музыканы сезе билуню излейди. Татьяна Николаевна сабийле концертлеге, тюрлю-тюрлю конкурслагъа кыатышып турурча кыолдан келгенни аймайды. Былай амал а жетишимли болургъа себеплик да этеди. Шѐндю аны бѐлюмюне онеки жашчыкъ бла кызычыкъ жюрюйдю. Бир устазгъа уа

ол аз туюлюдю. Оркестри ансамбль да кыралганды, энди аны жамауат да биледи.

Фортпиано бѐлюмню сайлагъанла да аслам болуучудула. Анда уа Лариса Усова бла Толгъурланы Гульнара юйретеди. Бери жюрюгенле да тюрлю-тюрлю эришиулеге кыатышып, хунерлерин ачыкълайдыла.

Мектепде кыыл кыбузда юйретип башлагъанлы бери уа алай кѐп заман озмагъанды. Болсада аны жаратханла кѐпдюле. Мында онсегиз окъуучу барды. Аланы бу инструментде согыргъа Элбрус районда белгили музыкант Хасан Шерхов тюшондюреди. Бѐлюмде эки кыыл кыбуз барды. Аладан бирин сатып алыргъа КъМР-ни Култура министрствосу болушлукъ этгенди. Концертлеге уа сабийле энчи кеслериникилени келтиредиле. Мында да ансамбль кыралганды. Ала да жетишимли бери танылырла деп ийнанабыз.

Школгъа устаз Къбардокъланы Зарема келгенли уа миллет кыбузда согыргъа юйретген бѐлюм кесини ишин жангыдан башлагъанды. Бу инструментни жашырынлыкъларын билиу - ол кыууанчлада, тойлада керекли жумушду. Бери

асламысында кызычыкъла келедиле. Ала республикалы фестивальлагъа да кыатышандыла.

Жырларгъа талпынганла да аз туюлюдюле. Махкеме ачылган кунден бери да мында хор барды. Анга уа Наталья Ридингер башчылыкъ этеди. Кичи эм тамата кыаумланы экиине жюрюгенлени саны эллиден асламды. Бююнню хорну келечилери жыр искусствону кыалай билгенлерин байрамлада кѐргюзтгенлери бла чекленмей, Нальчикде халкыла аралы конкурс-фестивальгъа да кыатышандыла. Анда уа белгили жырчы Наталья Гасташеваны

жанындан махтаугъа да тийишли болгъандыла.

Мектепде кыралган «Жулдузчукъла» юлгюлю вокал ансамбль кыраучуну кыууандырып келгенли жыйырма жылдан атлагъанды. Аны таматасы сынамылы педагог Жаппуланы Лейлады. Жырчы сабийле Сочиде, Кисловодскда, Железноводскда, Нальчикде бардырылган битеуроссей, халкыла аралы конкурслада алчыла, лауреатла да болгъандыла. Хорну бла «Жулдузчукъланы» жетишимлеринде концер-

Болум

Телефон бла сѐлешип, кыауыгъа кыозгъагъанны аты белзилуи

Алгъаракъда Россейни 80-нге жууукъ шахарында офиследе, сатыу бардыргъан аралада эмда окъуу учрежденилада чачдырылычу затла салынгандыла деген телефон звонкыла болгъанлары барыбызны да эсибиздеди. Етюрюк хапар ким бергенни энчи службала бююнлюкде тохташдыргъандыла.

Асламлы информация орманла билдиргенге кѐре, ол алгъын Ставрополь крайны Иргаклы элинде жашап турган эм арт жыллада Украинада бла

Сирияда боевиклени жанларында урушлагъа кыатышхан 27-жыллыкъ Альберт Абрамовду.

Эсигизге салайыкъ, жаланда Ставрополь шахарда теракт бардырыллыкъды деген бла полициягъа 42 билдириу болгъанды. Нальчикде да ол сыйтау бла 20 сентябрьде 6 объектни эвакуация этерге тошген эди.

Бююнлюкде Альберт Абрамов «Исламское государство» террорист кыауумну санында Сирияда урушдыла. Россейни энчи службалары оюм этгенден, бу ишни юсю бла организация адамланы бла кюч структураланы сакылыкъларын тас этдирер муратлы эди.

КЪАСЫМЛАНЫ Аминат.

Акция

Терк жюрюуде сынагъызы кесигизни

Бююн Жюрююню битеуроссей кюннюдю. Аны бла байламлы Нальчик шахарны администрацисыны Физкультура, спорт эм жаш тѐлюню ишлерини жаны бла управлениасы эришиу хазырлагъанды. Ол 9 сагыт 30 минутта 9-чу школну алында Лермонтов оранда соллуу паркка кирген жерге дери бардырыллыкъды.

Андан ары терк жюрюуде кеслерин сынаргъа сюйгенле шахар зоопаркка дери барлыкълдыла. Бу ише кыатышыргъа сюйгенле 9:00 сагытта школну алында сюелирге керекдиле.

Соруулары болганла **42-08-81** эм **8-928-704-52-80** телефон номерлеге сѐлеширге боллукъдула.

Аскер прокуратура

Тюзлюк жакъсыз кыалмагъанды

2016 жылда 18 ноябрьде 316-чы номерли аскер гарнизон прокуратурагъа Гусов Мурат Мусович анга аскер кыауыгаланы ветераны деген атны тохташдыргъанда болушлукъ тилеп келгенди, деп билдиргендиле бизге ведомстводан.

Прокуратураны келечилери тийишли тинтиуле бардырып, 2008 жылда 8 августдан 31 августха дери кезиуде Гусов 34386-чы номерли аскер бѐлюмде кыуллукъ этгенин ачыкълагъандыла. Ол Грузияны бла Юг Осетияны араларында болгъан кыауыгаланы тохтауу, мамыр жашауну сакылау жаны бла аскер борчун толтургъанды.

Алай РФ-ни Къоруулау министрствосуну 2012 жылда 11 августда чыгъа-

рылган 2288-чи номерли бегиминде белгиленген документлери болмагъаны чючюн Юг аскер округну штабыны комиссиасы анга аскер кыауыгаланы ветераны деген атны тохташдырыргъа унамай кыойгъанды.

РФ-ни Къоруулау министрствосуну Кызыл Байраклы орденли ара бѐлюмюню архивини башчысы Д.Кятвиртисни болушлугу бла 2016 жылда 6 декабрьде Мурат Гусовха ветеран ат берилгенде керекли битеу документле жыйышдырылгъандыла. Ызы бла 2017 жылда 27 мартда Кыабарты-Малкыарны аскер комиссиатыны болушлугу бла ала Юг аскер округка жиберилгендиле. Аны оюну бла уа 2017 жылда 10 майда Мурат Гусовну

тилеги кыабыл кѐрулгенди.

Быйыл 17 августда кыууанчлы халда Мурат Гусовха аскер кыауыгаланы ветераныны уdstоверениасы берилгенди. Алай бла, заман озгъанлыкыгъа, аны эркиниклери бла праволары сакълангандыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Сейрап

Телевиденияда даулашлагъа къатышханлагъа ненча төлейдиле

«Дождь» телеканал «Пусть говорят» ток-шоугъа къатышханлагъа продюсерле ненча төлегенлерин тинтгенди. Ала айтханга кёре, узакъдан келген хар адамгъа бериуню авторлары 15-шер минг сом төлейдиле, андан сора да, самолёт эм къонакъ юй бла байламлы къоранчланы да кеси боюнларына аладыла. Сейрсиндирирча хапарлары болган бир-бирлеге 50 минг сом да берирге боладыла.

Хапарларын халкъ кёп заманны сюзюп турлукъ жигитлеге уа 100-шер минг сом да бередила.

Шоуда ишлеп кетген Андрей Заокский айтханга кёре, Диана Шурыгинаны юйюрю бериуден сора 200-300 минг сомга бай болганды.

Сёз ючюн, белгили артистле эм аланы жуууклары кеслерини энчи жашауларыны юсюнден Биринчи каналга билдирир ючюн болмагъанча уллу ахча аладыла. Алай бла актриса Татьяна Самойлованы жашы Америкадан келип бериуде анасыны юсюнден хапар айтханы ючюн жарым миллион сом алган эди.

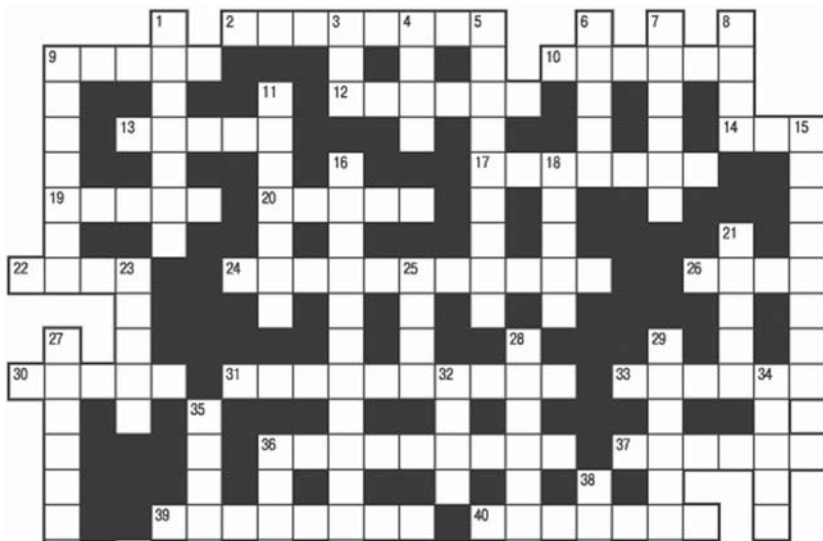
«Экспресс-газета».

СЁЗБЕР

ЭНИНЕ: 2. Май айны эрттеги аты. 9. Уллу жел. 10. Горжуню патчах къызы. 12. Къарачайда аллай аты бла эл барды, хар юйде да аллай заты болмагъан жокъду. 13. Къарны суйген къанатлы. 14. Башыбызда хауа тенгиз. 17. Эки элни арасы. 19. Жип. 20. Энтта да деген магъананы жюрютген сёз. 22. Жаш мал. 24. Бизге жууук миллет адамла. 26. Къая ортада кырдык болган жерчик. 30. Сахна искусство. 31. Терс иш этиу. 33. Абызырагъандан, не этерин билмегенни башы алай болады. 36. Ёторюк болум. 37. Тюзде жашаучу кийик. 39. Бичен жерле. 40. Жашай турса, ол кимге да келеди.

ЁРЕСИНЕ: 1. Дарий къумач. 3. Къаргъанып айтылынган, бузулмаз сёз. 4. Жаз ай. 5. Акъ

сёзю иелери. 6. Ол хар адамда да болады, тарны бек терен жерине да айтадыла алай. 7. Жаз башында себилип, жайда не кюзде жетиучю къылкылы битим. 8. Уруш машина. 9. Поэзия жанр. 11. Гошаяхны жумушчу. 15. Ауруу жайылмаз ючюн бир къауум заманнга чекле салыу. 16. Тёзюм жокълукъ. 18. Ала элтедиле бизни къайры да. 21. Британ эпосда патчах, бизде да бардыла аллай атлы жашла. 23. Сауутланган адамланы жыйыны. 25. Ишде жетишимле эте, алда баргъан. 27. Аурулукъну ёнчелеучю. 28. Ашха къошуучу ханс. 29. Жаз башында къыркылыган жюн. 32. Къыш улоу. 34. Кавказ миллет. 35. Кёгет. 36. Орам. 38. Аны жылыуун тутар ючюн юйде, алгын отуннга жюрюгендиле.

ГАЗЕТНИ 179-ЧУ НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАНГАН СЁЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ:

ЭНИНЕ: 7. Ахшам. 8. Палас. 9. Къала. 10. Римма. 12. Ачак. 13. Акат. 15. Окъуу. 19. Къына. 20. Архыз. 21. Тюек. 24. Ауукъ. 25. Арпа. 28. Адеж. 30. Къаура. 32. Бюст. 33. Хата. 34. Отоу. 36. Чарх. 38. Шатыр. 40. Саха. 41. Чарриш. 42. Сабан.

ЁРЕСИНЕ: 1. Къарангылыкъ. 2. Яшма. 3. Эмир. 4. Аппа. 5. Алма. 6. Ассамблея. 11. Ми. 13. Ала. 14. Агъа. 16. Къыз. 17. Уят. 18. Ахлулукъ. 22. Чум. 23. Ара. 26. Адеплилик. 27. Астрахань. 29. Жух. 30. Къут. 31. Аят. 32. Буй. 35. От. 37. Ууаз. 38. Шлак. 39. Русь. 40. Саба.

Ыйыкъгъа гороскоп

30 сентябрьден 7 октябрьге дери

КЪОЧХАР. Эм магъаналы жумушларыгъыны болжалга салмагъанлай тамамларга юрешигиз. Битеу бирге алып айтханда, бу кюнлени магъаналыклары бек уллуду. Нек дегенде бусагъатда салган муратларыгъызга жетерге битеу онла ачылыпдыла.

ТАНА. Эрттеден бери жарсытып турган соруулагъа жууапла табаллыксыз. Къалай-алай болса да, хар ишигиз онгуна кзуралы барлыкды деген а къыйнды. Сабийлеригизни, юйдегигизни проблемаларына энчи эс бургуз.

ЭГИЗЛЕ. Бу ыйыкъда жорукъладан чыкмагъанлай жашарга юрешигиз. Хар этген жумушгъузну эбине жетдирирге итинигиз. Ишигизде таматала айтхандан чыкмагъыз, артада терми, тюзю этдим деп жарсып турмазча.

АЙЫРЫЧАБАКЪ. Бу ыйыкъда жюрегигиз шошлукъ табарыкъды. Сизни жууук адамларыгъыны къайгылары тап жанына бурулганы уа бютюн къуандырлыкды. Жарсыуларыгъыны унутугъуз, саулуугъузгъа эс бургуз.

АСЛАН. Алгынны душманларыгъыз сизни кючюгюзню сезип, ауузларын къаты къысарыкъдыла. Нерваларыгъыны къозгалыуларын селейтип, харкюнлюк ишлеригизни тап тамамлагъыз. Хар этген муратыгъыз ахшы эсебине жетеркиди.

КЪЫЗ. Ишигизден арыган эсегиз, бироз солусагъыз да хаталы боллукъ туююлду. Узакъ жолга чыкмагъыз. Бусагъатда къадар сизге бироз къатыракды. Кеси кесигизге онг этерге юрешмесегиз, ишигиз кзуралмаз.

БАЗМАН. Бу ыйыкъда аслам жумушну тындырырга кёленипсиз. Сиз кеси кесигизни алдап турасыз. Жууук адамларыгъыны бир жанына тюртгенгиз мардалага сыйынмаган ишди. Алай нек этгенгизни юсюнден сагъышлангъыз.

АКЪЫРАП. Шёндю төгерегигизде болумланы тюрлендирирге ахшы кезуду. Жюрегигиз тартмаган адамланы уялмаганлай кесигизден арлакъга ашырыгъыз. Алай эталмасагъыз, артада къыйналырга тюшеркиди.

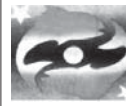
МАРАУЧУ. Суйгенгизни жюрегин къуандырыгъыз. Жууукларыгъыны жокълагъыз, табийгъах солурга чыгып, жашау жарсыуларыгъыны бир кесекге окуна унутурга юрешигиз. Тохтамай сагыш этип турганыгъыз къыйнап турады сизни.

ТЕКЕМЮЮЗ. Ахча жаны бла бусагъатда бироз къыйналып турасыз. Сатыу-алуу ишлеге артыкъ къатышмагъыз, иги сагъышланмаганлай бир зат этмегиз. Бу кюнледе кесигизни алдатырга къоркучу барды.

СУУКЪУЙ. Керекли адамла бла ушакъла бардырып, этген муратларыгъызга жетеркисиз. Алай уллу кёллю болуп, бир-бир жумушларыгъыны унутуп къыймагъыз. Жоллада сакъ болугъуз, артыкъда жыгылмазга юрешигиз.

ЧАБАКЪЛА. Уллу ишлени толтурама деп, харкюнлюк жумушларыгъыны, жууукларыгъыны унутаракъ болганысиз. Кеси кесигизни къюлга алып, хар затха энчи эс буругъуз. Юйдегилеригизни жетишимлерине къууаныгъыз, сабийлени кёллерин алырга юрешигиз. Ол магъаналыды бусагъатда.

Учредитель: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительство

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Ж.Ж.

РЕДАКЦИЯ:

ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редактору орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редактору орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МОКЪЛАНЫ Зукура (белюмно редактору),
ТИКАЛАНЫ Фатима (белюмно редактору).

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаплы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиндиклерин кзуруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер — ПИ № ТУ07-00118. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникацияла жаны бла къырал комитетини компьютер службысы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин аты проспек, 33

Номерге графикге кёре 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды.

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГАРГАНЛА:

Тикаланы Фатима - дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфийа - жууаплы секретары орунбасары;
Зезаланы Лида - (1, 2, 3, 4-чю бетле),
Гельяны Валентина - (9, 10, 11, 12-чи бетле) - корректорла.

Тиражы 2100 экз. Заказ № 1233
Багъасы 15 сомду

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин аты проспек, 5

электронный почтасы:
elbor_50@mail.ru